

in
de
marge

ingezonden reacties
commentaren of bedenkingen
hetzij bij de media-actualiteit
hetzij bij gepubliceerde artikels

brtn positieve actie : een veelluik

annemie van winckel

'In het kader van het Gelijke Kansenplan spoort de BRTN ook vrouwen aan zich voor het examen voor radio- en televisiejournalist in te schrijven': deze zin heeft in november 1990 nogal wat Vlaamse wenkbrauwen doen fronsen (1). Een nieuwe zet in de strijd tegen VTM? Of een bevestiging van één of ander mannelijke journalist die wat leven in de brouwerij wil? Of een machts-greep van een stelletje BRTN-feministen?

Niets daarvan. Deze zin is maar één (klein) onderdeel van de positieve actie die de BRTN sinds begin 1989 voert. De BRTN is een bedrijf zoals vele anderen en dus zijn vrouwen in het personeelskader ondervertegenwoordigd. Ze zitten bovendien vooral opgestapeld in administratieve jobs en onderaan de ladder. In de hele BRTN-top zitten maar vier vrouwen: één bestuursdirecteur (Instructieve Omroep), één hoofdredacteur (Wereldomroep), twee produk-

tieleiders (Radio 2 Antwerpen en Kunstzaken). En wonder boven wonder: ook de voorzitter van de Raad van Beheer is een vrouw.

Maar als morgen één van die vrouwen weggaat, is het zo goed als zeker dat een man haar zal opvolgen. Want alhoewel vrouwen op de BRTN gemiddeld jonger zijn dan de BRTN-mannen, staan zij helemaal niet klaar om door te stoten naar hogere functies. En dat is jammer. Niet alleen voor die vrouwen zelf, maar ook voor het bedrijf. Want vrouwen willen wel hogerop, maar raken wel eens ontmoedigd omdat ze het gevoel hebben dat ze geweerd of 'buiten spel' gezet worden (O ja, op de sportredactie is het nog altijd zoeken met een vergrootglas naar een vrouwelijke verslaggever. Dit is de mannenburcht bij uitstek, en die is blijkbaar moeilijk te bestormen).

Een bedrijf dat talent meer dan broodnodig heeft, kan zich eigenlijk niet veroorloven dat potentieel aanwezige talent te verdonkeremanen om eender welke reden. Vandaar dus de overeenkomst van administrateur-generaal Cas Goossens met de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Emancipatie, Miet Smet, over het voeren van een positieve actie op de BRTN, in 1989 door beide partijen ondertekend.

Positieve actie is (eenvoudig gezegd) een instrument dat een bedrijf creëert om via een samenhangend pakket van maatregelen de tewerkstellingskansen en -situatie van vrouwen (of een andere groep van

werknemers, b.v. migranten) te bevorderen en te verbeteren. Positieve 'actie' is dus wat anders dan positieve 'discriminatie': in het eerste geval geeft men vrouwen extra-kansen door allerlei initiatieven, kansen die ze dan verder zelf moeten waarmaken, in het tweede geval geeft men - bij gelijke bekwaamheid - expliciet de voorkeur aan een vrouw. En dat wekt weerstanden op. Vandaar dat de BRTN koos voor de (zachtere) weg van de positieve actie. En vandaar dat vrouwen wel aangespoord worden om mee te doen aan examens, maar verder geen voordelen krijgen tijdens het verloop van het examen.

Wat zit er nog in het positieve actiepakket? Een ruim hoofdstuk vorming: via assertiviteitstrainingen en cursussen carrièreplanning leren vrouwen hun eigen moeilijkheden opsporen en scherp stellen. Wellicht zullen ze zo op termijn genoeg ambitie en slagkracht ontwikkelen om stilaan op de hiërarchische ladder op te klimmen. Zij krijgen ook kansen om op 'kijkdagen' kennis te maken met jobs die hen wel aanspreken, maar waar ze niet echt de inhoud van kennen.

Een 'loopbaangids' moet hen verder wegwijs maken in het kluwen van mogelijkheden om binnen dit bedrijf een interessante carrière te doorlopen.

Knelpunten in dit loopbaanverloop en - vaak verborgen - mechanismen die bepalen dat vrouwen andere carrières maken dan mannen, werden wetenschappelijk onderzocht door de afdeling vrouwenstudies van de

ULA. Dit onderzoek, met heel wat interessante bevindingen en suggesties voor volgende actieplannen, werd mede-gesubsidieerd door de Europese Commissie.

En dan is er - heel apart - de Subcommissie 'Imago van de Vrouw', die bestaat uit programmamakers, en die een oogje op het scherm en een oortje op de radio houdt. Bedoeling is sexismen en overdreven stereotypering van mannen en vrouwen in BRTN-uitzendingen op te sporen en er ook wat aan te doen, o.a. door aanbevelingen en discussies met collegaprogrammamakers. Deze commissie huldigt het principe van het praten en zeker niet de censuur. Het is uiteindelijk de programmamaker die verantwoordelijk blijft voor het eindprodukt. Maar ook die producer of realisator leeft in een omgeving waarin hij of zij in meerdere of mindere mate gevoelig is geworden voor de veranderde positie van vrouwen in de samenleving. Een vraag die trouwens kan worden gesteld (maar waar nog geen antwoord op gegeven is), is of vrouwen het nieuws op een andere manier benaderen dan mannen. Houden zij, met andere woorden, de spiegel waarin de media de realiteit reflecteren, op dezelfde manier vast dan de mannen? Waarmee meteen de link gelegd wordt tussen de tewerkstelling en de beeldvorming van vrouwen in de media.

Naar aanleiding van de 'Denkdag over vrouwen in de omroep' (7/3/91) werden de resultaten voorgesteld van een kijkonderzoek naar het vrouw-

beeld in de BRTN-televisieprogramma's, een onderzoek dat de Subcommissie uitbesteedde aan Magda Michielsens, docente aan K.U. Nijmegen. Resultaten van dit onderzoek werden met de programmamakers besproken, en werden inmiddels gepubliceerd in 'Vrouwen in de kijker. Hoe brengen TV1 en TV2 de vrouw in beeld?' (2).

Een andere realisatie van deze Subcommissie is het boekje 'Zeg niet te gauw d'r is geen vrouw. Een lijst van vrouwen gespecialiseerd in allerlei vakgebieden' (3). Deze publicatie met 428 namen heeft op 4.000 exemplaren zijn weg gevonden naar journalisten van radio, televisie, kranten en tijdschriften, in de vaste overtuiging dat journalisten bereid zijn om méér vrouwen aan bod te laten komen in de media, maar dat hen vaak de tijd ontbreekt om ze op te zoeken. Wij hebben het werk voor hen gedaan. Dit boekje is weerom een coproductie tussen de BRTN en de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Emancipatie. Het is trouwens ook gretig afgenomen door allerlei verenigingen en door het vormingswerk. Een tweede, uitgebreide editie met 838 namen is verschenen in de zomer van 1991.

Tenslotte is er nog het actieve lidmaatschap van de BRTN van het 'Steering Committee on Equal Opportunities in Broadcasting', een netwerk van mediamensen die met de steun van de Europese Commissie ervaringen uitwisselen en denkwerk verrichten over de plaats van de vrouw in de Europese omroepen. Tot nog toe groeide uit dit overleg de

aanstelling van zeven emancipatiemedewerksters : bij de BBC, Thames Television, DR (Denemarken), NOS, NOB, WDR (Duitsland) en BRTN. Andere omroepen zijn op weg om dezelfde stap te zetten, onder hen ook de RTBF, waar al enkele jaren een 'Commission Femmes' actief is. Deze stuurgroep publiceerde vorig jaar de brochure 'Gelijke kansen in de Europese omroep', een praktijkgids met tips en ideeën over het principe en de noodzaak van de gelijke kansenpolitiek in medialand (4).

En last but not least is er het 'Onderzoeksoverleg Vrouwen en Media'. Dat is er gekomen door de samenwerking tussen de Subcommissie Imago van de Vrouw en de Studiedienst van de BRTN, in de overtuiging dat het wetenschappelijk onderzoek binnen universitaire centra voor communicatiewetenschap en afdelingen voor vrouwenstudies heel wat interessante gegevens kan aanbrengen voor de verdere verfijning van de positieve actie in haar beide aspecten : de tewerkstelling binnen het bedrijf en de manier waarop vrouwen in beeld gebracht worden. Er is ongetwijfeld heel veel interesse in de wetenschappelijke wereld voor de groeiende maatschappelijke positie van vrouwen en voor de rol die de media daarin kunnen spelen, maar het is heel belangrijk deze interesse ook wetenschappelijk te vertalen in onderzoekswerk dat verschillende aspecten behandelt : er is de vraag naar de kwantitatieve aandacht van de media voor vrouwen, maar zeker even belangrijk

is het onderzoek naar de kwalitatieve aanwezigheid van die vrouwen. Of met andere woorden : komen vrouwen voldoende aan bod en op welke manier worden ze geportretteerd ?

NOTEN

- (1) Het rechtstreeks resultaat hiervan was dat 38 % van de ingeschreven kandidaten vrouwen waren; vorige keer bedroeg hun aantal maar 27 %
- (2) 'Vrouwen in de kijker. Hoe brengen TV1 en TV2 vrouwen in beeld ?' Een kijkonderzoek door Magda Michielsens. Coproductie Staatssecretaris voor Maatschappelijke Emancipatie en BRTN Positieve Actie, Brussel 1991.
- (3) 'Zeg niet te gauw, d'r is geen vrouw... Een lijst van vrouwen gespecialiseerd in allerlei vakgebieden'. Samenstelling Beatrijs Bossaerts. Coproductie Staatssecretaris voor Maatschappelijke Emancipatie en BRTN. Positieve Actie, Brussel 1991.
- (4) 'Gelijke kansen in de Europese Omroep. Een praktijkgids'. Commissie van de Europese Gemeenschappen, Directoraat-Generaal Werkgelegenheid, Industriële Betrekkingen en Sociale Zaken, 1991.